

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В НАУКОВОМУ ТА ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Боднар А. М.

*кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри права, професійної
та соціально-гуманітарної освіти*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна*

У даній статті розглянуто проблему забезпечення академічної доброчесності в науковому та навчальному середовищі, показано основні норми які дотриманні науковими працівниками у закладах вищої освіти. Зроблено аналіз основних положень законодавства України, які регулюють процес забезпечення академічної доброчесності в Україні. Проведено дослідження про випадки порушення принципів академічної доброчесності та яку саме академічну відповідальність несуть науковці та здобувачі освіти.

Проблемою забезпечення академічної свободи та дотримання принципів академічної доброчесності присвячені праці А. Доусона, К. Рассела, Я. Кузьміна, І. Нікітіної, Ю. Верланова та ін. Однак опрацювання методів застереження та протидії академічним вчинкам, виявлення та усунення причин, що забезпечують сприятливі умови для його поширеності в академічному середовищі, залишається актуальною.

Наукова спільнота світу займається питанням академічної доброчесності. Особливого заострення питання академічної доброчесності набули під час розвитку мережі Інтернет, який значно полегшив доступ до інформації. Для забезпечення надання якісних освітніх послуг в Україні було впроваджено міжнародні академічні стандарти для запобігання плагіату як одного із видів порушення академічної доброчесності та правила її дотримання.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту», академічна доброчесність є сукупністю етичних правил та принципів, якими повинні керуватися усі учасники навчального процесу для забезпечення довіри до результатів навчання або наукових досягнень [1]. Що до академічної недоброчесності то варто зазначити: академічний плагіат (оприлюднення творчих результатів без зазначення авторства); самоплагіат; фабрикацію (вигадання фактів); фальсифікацію; списування; обман (надання

завідома неправдивої інформації); необ'єктивне оцінювання (свідоме завищення/занижування оцінки) [1].

Дотримання академічної доброчесності науковцями передбачає наступні аспекти:

Закон «Про освіту» встановлює чіткі правила дотримання академічної доброчесності та передбачає відповідальність за певні порушення. Основними її порушеннями є [2]:

- академічний плагіат;
- фабрикація;
- самоплагіат;
- списування;
- фальсифікація;
- хабарництво;
- необ'єктивне оцінювання;
- надання здобувачам освіти допомоги.

За порушення академічної доброчесності учасниками освітнього процесу в законодавстві України передбачена відповідальність, окремо можна зазначити такі її види: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [1].

Виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти з урахуванням вимог Закону України «Про освіту».

В освітньому середовищі академічна доброчесність є однією з найперших умов здобуття хорошої репутації будь-яким закладом освіти.

Важкі наслідки несе за собою академічна недоброчесність, якщо в закладах освіти виникають перешкоди досягненню успіху. Неможливо вибороти позитивні результати та досягти успіху в умовах тиску на особу, намагання схилити її до шахрайства, хабарництва та зловживань. Трапляються випадки коли студент чи викладач змінюють свої принципи та починають діяти злочинно, це знижує якість знань, які отримує здобувач. При відсутності у здобувачів профільних знань та при відсутності у викладачів вміння доносити інформацію, система освіти не зможе забезпечити відповідних спеціалістів, і це буде наслідком академічної недоброчесності.

Врешті-решт, все залежить від здобувачів, викладачів та керівництва закладу, все можна змінити, варто лише захотіти, щоб досягти певного успіху. Якщо всі учасники освітнього процесу будуть

дотримуватися принципів академічної доброчесності, то якість отримуваних знань та якість спеціалістів буде значно покращена.

Список посилань

1. Про освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 12.03.2020).
2. Про вищу освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12.03.2020).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-15>

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ CHATGPT У СФЕРІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Боднарчук О. Г.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного права
Навчально-науковий інститут права
Державного податкового університету
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

З 18 лютого 2023 року ChatGPT розроблений компанією OpenAI став доступний в Україні. ChatGPT – універсальний чат-бот із штучним інтелектом.

ChatGPT – повністю самостійний чат-бот. GPT розшифровується як «Generative Pre-trained Transformer» – генеративний попередньо тренований трансформер. У цих словах зашифрований основний принцип технології – вона генерує текст на основі раніше отриманих даних, відштовхуючись від результатів тренування (роботи з людиною-вчителем) [1].

О. Семененко стверджує, що під штучним інтелектом варто розуміти не інтелект у звичайному людському розумінні, а нейронну мережу – алгоритм якої працює, використовуючи ті самі принципи, що й мозок людини [2].

Потрібно зазначити, що однією з найсильніших сторін ChatGPT є його вміння працювати з текстом. Чат-бот може генерувати тексти відповідно до заданих тем та завдань. Зокрема, ChatGPT можна використовувати для створення будь-якого тексту: рекламного поста,